

چکیده

شاخص‌های ارزیابی کیفیت داده برای سیستم‌های اطلاعات سلامت در ایران

مقدمه: کیفیت داده‌ها در سیستم‌های اطلاعات سلامت نقش حیاتی در تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و ارائه‌ی دانش موردنیاز متخصصان مراقبت سلامت دارد. هدف این پژوهش تعیین شاخص‌های ارزیابی کیفیت داده‌ها در سیستم‌های اطلاعات سلامت در ایران می‌باشد.

روش پژوهش: پژوهش حاضر کاربردی بود که به صورت ترکیبی (کیفی و کمی) در سه مرحله انجام شد. ابتدا مرور نظام‌یافته بر اساس استراتژی جستجو انجام شد. بر اساس یافته‌های مرحله اول، شاخص‌های ارزیابی کیفیت داده در سیستم‌های اطلاعات سلامت ایجاد شدند. سپس این شاخص‌ها با روش دلفی تصمیم‌گیری با استفاده از پرسشنامه تعیین اعتبار شدند. در نهایت شاخص‌های تعیین اعتبار شده، بصورت آزمایشی در دو زیر سیستم آزمایشگاه و داروخانه از سیستم اطلاعات بیمارستانی بیمارستان‌های آموزشی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان اجرا شدند.

یافته‌ها: پنج مقاله از ۴۲ مقاله بررسی شده به رسته کیفیت داده پرداخته بودند. ۵۰ ویژگی کیفیت داده مورد استفاده در مطالعات جهت توصیف کیفیت داده مورد پالایش قرار گرفت و در قالب چهار رسته و ۱۲ بعد اصلی کیفیت داده دسته‌بندی شدند. بیش از نیمی از مطالعات (۵۷/۱۴ درصد) فقط از روش‌های کمی و ۱۱ مقاله از روش کیفی و هفت مقاله نیز از روش ترکیبی برای انجام پژوهش استفاده کرده بودند. شاخص‌های عینی کامل بودن، صحت، بهنگام بودن، همسانی، قالب‌نمایشی، قابل فهم بودن و مربوط بودن بصورت نسبی با کسب میانگین ۴/۵۵ و بالاتر و شاخص‌های ذهنی قابلیت دسترسی، امنیت، عینی بودن و اعتبار عمومی داده‌ها بصورت میانگین میزان رعایت هر یک از مولفه‌های این شاخص‌ها با میانگین ۳/۷۵ و بالاتر توسط خبرگان تایید شدند. در اجرای آزمایشی، شاخص‌های کامل بودن، صحت، بهنگام بودن، همسانی، قالب‌نمایشی، قابل فهم بودن و مربوط بودن داده‌های برای سیستم اطلاعات آزمایشگاه بترتیب ۹۴/۴۰، ۹۷/۵۰، ۱۸/۷۵، ۹۸/۰۴، ۱۰۰، ۱۰۰ و ۹۸/۱۷ و برای سیستم اطلاعات داروخانه بترتیب ۸۹/۶۳، ۴۲/۹۳، ۸۵/۵۴، ۹۵، ۱۰۰، ۹۹/۹۵ و ۹۴/۸۵ درصد بودند. میانگین شاخص‌های قابلیت دسترسی، امنیت، عینی بودن و اعتبار عمومی داده‌ها بترتیب ۷/۳۷±۰/۱۸۹، ۷/۰۸±۰/۱۹۹، ۶/۸۷±۰/۱۸۴ و ۶/۶۵±۰/۱۹۴ از میانگین کل ۱۰ تعیین شدند.

نتیجه‌گیری: تمامی شاخص‌های عینی و ذهنی ارزیابی کیفیت داده پیشنهاد شده تایید شدند. در اجرای آزمایشی، شاخص‌های صحت، همسانی، قالب‌نمایشی و قابل فهم بودن و مربوط بودن داده‌های سیستم اطلاعات آزمایشگاه در سطح مطلوب درحالیکه بهنگام بودن و کامل بودن داده‌ها بترتیب در سطح نسبتاً مطلوب و نامطلوب ارزیابی شدند. داده‌های سیستم اطلاعات داروخانه از لحاظ همسانی، قالب‌نمایشی و قابل فهم بودن داده‌ها در سطح مطلوب در حالی که از لحاظ کامل بودن، صحت و مربوط بودن در سطح نسبتاً مطلوب و از لحاظ بهنگام بودن در سطح نامطلوبی قرار داشت. از دیدگاه کاربران سیستم‌های اطلاعات بیمارستانی، امنیت و قابلیت دسترسی به داده‌ها در سطح مطلوب و عینی بودن و اعتبار عمومی داده‌ها در سطح نسبتاً مطلوب ارزیابی شدند. لذا توجه خاص به بعد بهنگام بودن داده‌ها و همچنین نیاز به بهبود بیشتر شاخص‌های کامل بودن، صحت و مربوط بودن داده‌ها ضروری به نظر می‌رسد. بعلاوه، ارتقای آگاهی مدیران مراقبت سلامت و کاربران از پیامدهای احتمالی کیفیت پایین داده‌ها از قبیل تصمیم‌گیری‌های نادرست، افزایش خطاهای پزشکی و هزینه‌های مراقبت سلامت و نارضایتی مشتریان حیاتی است.

کلمات کلیدی: کیفیت داده، سیستم اطلاعات سلامت، سیستم اطلاعات بیمارستانی، ارزیابی